

Unit 20 ชื่อของคนญี่ปุ่น

Slide 2

จุดประสงค์:

บทนี้จะเริ่มจากการแนะนำชื่อของโคะฮะรุและสมาชิกในครอบครัว จากนั้นจะศึกษานามสกุลของคนญี่ปุ่น ชื่อของผู้ชายและผู้หญิง วิธีบอกชื่อตนเอง วิธีเรียกชื่อผู้อื่น ฯลฯ โดยอาศัยคำถามต่างๆ ตอนท้ายจะให้นักเรียนย้อนคิดเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลของตัวเองเพื่อให้เข้าใจเรื่องชื่อและนามสกุลของคนญี่ปุ่นได้ดียิ่งขึ้น

Slide 3-6

ชื่อคนในครอบครัวโคะฮะรุ

ชื่อและนามสกุลของโคะฮะรุคือ “Sato Koharu” คนญี่ปุ่นจะเอานามสกุลขึ้นก่อน และตามด้วยชื่อ ซึ่งต่างจากชื่อคนไทย คนในครอบครัวของโคะฮะรุทุกคนใช้นามสกุล “Sato” (佐藤) ตอนที่คุณพ่อของคุณแม่แต่งงานกัน คุณแม่ก็เปลี่ยนมาใช้นามสกุลของคุณพ่อ คุณพ่อของโคะฮะรุชื่อ “Sato Ichiro” (佐藤一郎) คุณแม่ชื่อ “Sato Natsue” (佐藤夏江) พี่ชายชื่อ “Sato Tetsuo” (佐藤哲男) และน้องชายชื่อ “Sato Kenta” (佐藤健太)

คนญี่ปุ่นเมื่อแต่งงานแล้วจะเลือกใช้นามสกุลของฝ่ายสามีหรือภรรยาก็ได้ แต่กว่า 90% ของคู่สมรส ฝ่ายภรรยาเลือกใช้นามสกุลของสามี¹ คุณแม่ของโคะฮะรุก็เช่นกัน สำหรับคนไทยเมื่อสมรสแล้วคู่สมรสสามารถเลือกได้ว่าจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือต่างฝ่ายต่างใช้นามสกุลเดิมของตนเองก็ได้ แต่สำหรับคนญี่ปุ่นการที่สามีและภรรยาใช้นามสกุลต่างกันยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสังคมญี่ปุ่น เนื่องจากคนส่วนใหญ่ยังคงมองว่าครอบครัวเดียวกันควรใช้นามสกุลเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ก็มีคนญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยที่แม้จะแต่งงานและเปลี่ยนนามสกุลในเอกสารตามกฎหมายแล้ว แต่ในทำงานก็ยังใช้นามสกุลเดิม

Slide 9-10

Q1. “ญี่ปุ่นมีนามสกุลหลากหลายมาก เพื่อนๆ คิดว่ามีประมาณเท่าไรคะ” (คำตอบคือ④)

ไม่อาจระบุตัวเลขที่แน่ชัดได้ว่านามสกุลของคนญี่ปุ่นมีอยู่เท่าใด เนื่องจากเกณฑ์ในการนับแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าจะนับชื่อที่ใช้กันจริงแต่เพียงอย่างเดียวหรือไม่ อย่างไร แต่จากข้อมูลส่วนใหญ่จะมีจำนวนอยู่ระหว่าง 1 แสนเศษถึง 3 แสนนามสกุล จึงสรุปได้ว่าต้องมีไม่ต่ำกว่า 1 แสนนามสกุลแน่นอน

¹ จากสถิติของ Gender Equality Bureau Cabinet Office (2024)

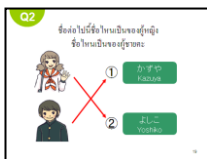

Slide 11-17

นามสกุล “Sato” (佐藤) ของโคะฮะรุเป็นนามสกุลที่พบได้บ่อยในญี่ปุ่น เว็บไซต์「名字由来 net」ที่รวบรวมสถิติเกี่ยวกับนามสกุลคนญี่ปุ่นอ้างว่าคนที่ใช้นามสกุล “Sato” มีมากถึง 1 ล้าน 9 แสนคน นับเป็นอันดับ 1 ของญี่ปุ่น รองลงมาคือนามสกุล “Suzuki” (鈴木) ที่เหมือนกับยี่ห้อรถยนต์มีราว 1 ล้าน 7 แสนคน ส่วนนามสกุล “Honda” (本田) ที่เหมือนกับยี่ห้อรถยนต์ที่คนไทยคุ้นเคยกันดี มีราว 1 แสน 5 หมื่นคน นามสกุล “Yamada” (山田) ที่เหมือนออกญาเสนาภิมุข “Yamada Nagamasa” (山田長政) ขุนนางราชสำนักสมัยเอโดะ มีประมาณ 8 แสนคน นามสกุล Oda (尾田) ของ Oda Eiichi (尾田栄一郎) ผู้เขียนการ์ตูนเรื่อง One Piece มีประมาณ 9,600 คน²

นอกจากนี้ ชื่อร้านบางร้านก็ตั้งขึ้นตามนามสกุลของผู้ก่อตั้งหรือผู้เกี่ยวข้อง เช่น ชื่อร้านขนมปัง “Yamazaki” (山崎) ร้านขายของสุขภาพและความงาม “Matsumoto Kiyoshi” (マツモトキヨシ) และ “Tsuruha” (ツルハ) ที่มีสาขาในประเทศไทย

นามสกุลคนญี่ปุ่นมีที่มาจากหลายอย่าง แต่ส่วนใหญ่มาจากชื่อสถานที่หรือท้องถิ่นที่บรรพบุรุษอาศัยอยู่ ลักษณะภูมิประเทศ ทิวทัศน์หรือธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น เช่น นามสกุล Tanaka (田中) มาจากคำว่า 田(นา)中(ข้างใน) นามสกุล Nakamura (中村) มาจากคำว่า 中(ข้างใน) 村 (หมู่บ้าน) นามสกุล Kobayashi (小林) มาจากคำว่า 小(เล็ก) 林 (ป่า)

Slide 18-19

Q2. ชื่อต่อไปนี้คิดว่าชื่อไหนเป็นผู้หญิง ชื่อไหนเป็นผู้ชายคะ (คำตอบคือ 「よしこ」 ในข้อ②เป็นชื่อของผู้หญิง ส่วน 「かずや」 ในข้อ①เป็นชื่อของผู้ชาย)

ชื่อของคนญี่ปุ่นจะมีคำที่มักใช้กับชื่อผู้ชายและคำที่มักใช้กับชื่อผู้หญิง ชื่อที่ลงท้ายด้วย や อย่าง かずや ส่วนใหญ่เป็นชื่อของผู้ชาย ส่วนชื่อที่ลงท้ายด้วย こ อย่าง よしこ ส่วนใหญ่จะเป็นชื่อของผู้หญิงคะ

มีชื่อจำนวนหนึ่งที่พอจะทราบว่า เป็นชื่อของผู้ชายหรือผู้หญิง หากดูจากชื่อคนในครอบครัวของโคะฮะรุ คำว่า 「ろ」 ทำยี่ห้อ 「いちろ」 ของคุณพ่อโคะฮะรุ(รวมทั้งชื่อ じろ、さぶろ、たろ、しろ ฯลฯ) คำว่า 「お」 ทำยี่ห้อ 「てつお」 ของพี่ชายโคะฮะรุ(รวมทั้งชื่อ よしお、かつお、ひでお、たかお、くにお ฯลฯ) คำว่า 「た」 ทำยี่ห้อ 「けんた」 ของน้องชายโคะฮะรุ(รวมทั้งชื่อ しょうた、こうた、けいた、ゆうた ฯลฯ) หรือ คำว่า 「や」 ทำยี่ห้อ 「たくや」 ของรุ่นพี่ของฟูมิ(รวมทั้งชื่อ てつや、ひろや、かずや、たつや) เหล่านี้ล้วนเป็นคำที่ใช้กับชื่อของผู้ชายทั้งสิ้น

ส่วนคำว่า 「え」 ทำยี่ห้อ 「なつえ」 ของคุณแม่โคะฮะรุ(รวมทั้งชื่อ としえ、かずえ、ひさえ、やすえ、すみえ ฯลฯ) คำว่า 「み」 ทำยี่ห้อ 「ふゆみ」 ลูกพี่ลูกน้องของโคะฮะรุ

Slide 20-21

² จากสถิติของเว็บไซต์「名字由来 net」(2025)

(รวมทั้งชื่อ หิโตะมิ、よしみ、まさみ、くみ、あけみ ฯลฯ) คำว่า「こ」ท้ายชื่อ「あきこ」(รวมทั้งชื่อ なおこ、けいこ、としこ、たかこ、ひなこ、 ฯลฯ) หรือคำว่า か ท้ายชื่อ「ゆか」(รวมทั้งชื่อ みか、ちか、あやか、さやか ฯลฯ) เป็นชื่อของผู้หญิง

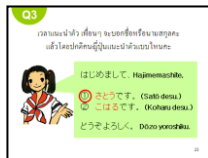
ครูสามารถถามในห้องได้ว่านักเรียนเคยได้ยินชื่อคนญี่ปุ่นบ้างไหม ชื่ออะไร เป็นชื่อของผู้ชายหรือผู้หญิง

Slide 22

ในปัจจุบัน มีการตั้งชื่อที่อาจเป็นไปได้ทั้งชายหญิง เช่น あおい、ひなた、つむぎ、りお、りく หากเห็นเพียงแค่นี้ก็จะไม่สามารถบอกได้ว่าเพศใด

ชื่อในภาษาไทยเองก็มีทั้งชื่อที่มองออกในทันทีว่าเป็นชื่อของผู้ชายหรือผู้หญิง รวมทั้งชื่อที่อาจจะเป็นได้ทั้งคู่ และหากต้องการเปลี่ยนชื่อก็ทำได้ไม่ยาก แตกต่างจากการขอเปลี่ยนชื่อในญี่ปุ่นซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยาก ต้องเตรียมเอกสารเพื่อขออนุญาตต่อศาล ไม่สามารถเปลี่ยนได้โดยง่าย

Slide 23

Q3. เวลาแนะนำตัว เพื่อนๆ บอกชื่อตัวเองหรือบอกนามสกุลคะ แล้วโดยปกติ คนญี่ปุ่นบอกอันไหนคะ (คำตอบคือ①)

โดยปกติ เวลาคนญี่ปุ่นบอกชื่อของตนเอง หรือแนะนำคนรู้จักให้แก่ผู้อื่น จะพูดนามสกุล ซึ่งต่างกับคนไทยใช่ไหมคะ คนที่พูดทั้งนามสกุลและชื่อก็มีคะ หากไม่ใช่กรณีพิเศษจริงๆ คนญี่ปุ่นแทบไม่เคยบอกชื่อของตัวเองโดยไม่บอกนามสกุลเลย แม้เวลารับโทรศัพท์ โดยปกติก็จะบอกนามสกุล รวมทั้งเวลาแลกนามบัตรกันในการทำธุรกิจ โดยปกติก็จะบอกชื่อบริษัทและนามสกุลของตน

Slide 24-26

Q4. เวลาคุณครูเรียกโคะสะรุ โดยปกติ ครูจะเรียกว่าอะไรได้บ้างคะ ลองใส่เครื่องหมาย ○ ในข้อที่คิดว่าถูกต้อง และ × ในข้อที่ผิดคุณะคะ (คำตอบคือ ①-○、②-×、③-×、④-○、⑤-×)

โดยปกติเวลาคนญี่ปุ่นเรียกใครจะเติมคำว่า～さん ซึ่งคล้ายคำว่า“คุณ”ในภาษาไทยไว้หลังนามสกุล แม้แต่เวลาครูที่โรงเรียนเรียกโคะสะรุ ปกติก็จะเรียกว่า こはるさん ส่วนเวลาโคะสะรุเรียกคุณครูยามากาวะ จะเรียกว่า 山川先生 ไม่เรียกว่า 山川さん

คำว่า～<ん นั้น ปกติจะใช้ต่อท้ายชื่อของเด็กผู้ชาย หรือผู้ชายที่อาวุโสน้อยกว่าตนเอง อาจเคยเห็นตัวละครในการ์ตูนเรียกผู้หญิงในเรื่องว่า～<ん แม้ว่าเจ้านายที่เรียกลูกน้องผู้หญิงหรือผู้ชายที่เรียกเพื่อนผู้หญิงที่สนิทว่า～<ん จะมีอยู่บ้างแต่ปัจจุบันตามปกติจะไม่ใช้～<น กับผู้หญิง

Slide 27

ส่วนคำว่า ちゃん ใช้ใส่หลังชื่อเด็กผู้หญิง เช่น แม่ใช้เรียกลูกสาว เป็นวิธีเรียกชื่อที่แฝงความเอ็นดู ระหว่างเพื่อนๆ เมื่อสนิทสนมกันแล้วอาจมีการย่อชื่อแล้วต่อท้ายด้วย ちゃん ไม่ว่าจะเพื่อนผู้หญิงหรือเพื่อนผู้ชาย เช่นการย่อชื่อ てつお เป็น てっちゃん คนไทยนิยมใช้ชื่อเล่น แต่สำหรับในญี่ปุ่นแล้ว แทบไม่ใช้เรียกกันในสถานการณ์ที่เป็นทางการ จะมีใช้ก็แต่ในกลุ่มคนที่สนิทกันจริงๆ อย่างในกลุ่มเพื่อนเท่านั้น